

BESKRIVNING

till

stadsplan för Kalix municipalsamhälle

Befintliga förhållanden

Områdets tidigare
planläggning

Stadsplaneområdet sammanfaller med Kalix municipalsamhälles område, som utgöres av en gammal och en ny del. För den gamla delen finnes byggnadsplan fastställd av K.B. den 27/1 1905 och den 20/7 1906. Denna plan torde närmast vara att betrakta som en avstyckningsplan med differentiering i olika ändamål av kvarteren samt med parker och gatuplanteringar angivna men utan bestämmelser för reglering av bebyggelsen. Gatuhöjder ha ej heller fastställts. Planen har emellertid aldrig blivit följd ens vid avstyckning och tomtindelning annat än ungefärligt. Detta torde ha sin orsak i, att den karta, som legat till grund för planen, varit bristfällig. Någon redovisning av denna plan på den nyupprättade grundkartan har tydligen ej kunnat göras, varför planen ej kommer till synes i stadsplanen. Den bifogas handlingarna i stället som särskild karta.

För den gamla delen fastställdes provisoriska byggnadsföreskrifter den 21/8 1936.

Den 16/5 1941 inkorporerades med samhället en del av angränsande mark från Kyrkobordet 1⁴, "den nya delen", inom vilken ett antal bostadsfastigheter avstyckats.

Läge, topografi
och begränsning

Samhället i sin helhet är vackert beläget på en sydvästslutning mot Kalix älv. Strandområdet utgöres delvis av sankna ängar med spridda lövträdsbestånd. Den inre nya delen är helt barrskogsbeväxt. Området är i huvudsak flackt. Inom gamla delen är älvbrinken brant från mitt för kyrkan och ett stycke norrut. Inom nya delen finnes en större bergsknabbe "Rammelberget" och en mindre

ett stycke väster därom. I nordvästra delen sträcker sig en terrängavskärning, som har brant lutning mot väster och i östra delen lutar terrängen i ett avsnitt starkt mot söder.

Stadsplaneområdet begränsas i väster, sydväst och söder av Kalix älv i öster av Näsby by i nordost av Kyrkobordet 1⁴ och i norr av Rolfs by.

Trafikleder.

Från väster inkommer över en bro över älven kustlandsvägen som är rikshuvudväg. Denna passerar i ett par ganska tvära kurvor genom samhället och utgår i östlig riktning mot Haparanda. Helt ny sträckning av kustlandsvägen genom Kalix planeras, se nedan. I centrum av samhället utgår från kustlandsvägen i nordvästlig riktning en huvudväg, som efter cirka 200 meter delar sig i tvenne stora utfartsvägar mot Morjärv i nordvästlig och Vitvattnet i nordlig riktning. Dessa orter äro de närmast liggande järnvägsstationerna vid Boden - Haparanda banan.

Dessutom äro ett antal vägar utlagda i huvudsaklig överensstämmelse med den gamla planen. Dessa vägar utgöra lokalgatunätet.

Bebyggelse

Den gamla delen är, synnerligen i centrala delen, mycket tätt bebyggd med nästan uteslutande trähus. Största delen av bebyggelsen är av gammalt datum och följer ej planen men rivning av denna bebyggelse och nybyggnad har på senare tid förekommit i viss utsträckning. Längs huvudgatan har sålunda ett antal affärshus, däribland även stenhus i tre våningar nybyggts.

Av publika byggnader ligga kyrkan med klockstapel, prästgård, tingshus och kommunal förvaltningsbyggnad samlade strax invid brofästet.

Folkskolan på torget är gammal och avsedd att rivas, så snart ersättningsbyggnad på annan plats sker.

Vid östra gränsen ligger samrealskolan, vars gymnastikhus är

beläget inom samhällets mark och huvudbyggnad i Näsbyn.

I östra delen ligger sjukhusområdet.

Strax norr om centrum är idrottsplats med folkpark belägen och längre åt väster gamla begravningsplatsen.

Industrier

Storindustri inom samhället saknas, men cirka 1 mil söderut vid älvmyningen ligger Kalixortens industrisamhälle Karlsborg med sågverks- och sulfatindustri. Ett antal hantverksmässiga småindustrier finnas emellertid inom samhället.

En mindre hamn för fartyg upp till 200 ton finnes vid brofästet. Uthamn för djupgående fartyg finnes vid Karlsborg.

Vattenledning

Municipalsamhället är försett med vattenledning. Vatten pumpas från brunn strax väster om sjukhusområdet till en i Rammelberget insprängd bassäng, varifrån självtryck erhålles.

Avlopp

Inom samhället finnes avloppsplan uppgjord och till största delen genomförd. Uttag för avlopp sker f. n. på 11 punkter till älven.

Högspännings- ledning

Den inkorporerade delen genomlöpes av tvenne högspänningsledningar, vilkas sträckningar äro sådana, att de icke kunna inordnas i den nya planen. Då de sålunda måste flyttas, synes lämpligt förlägga dem omedelbart utanför samhällets nya gräns med vilken de f. n. gå parallellt.

Stadsplaneförslaget

Gatunät

Huvudtrafikleder bilda den nya sträckningen för kustlandsvägen längs strandremsan nedanför samhällets bebyggelse samt utfartsvägarna mot Morjärv och Vitvattnet och dessas gemensamma förbindelseled med kustlandsvägen. I huvudgatunätet ingå även gamla kustlandsvägen samt tvenne nya förbindelseleder en från brohuvudet till Morjärvsvägen längs älvstranden och en mellan Morjärvs- och Haparandavägarna gående i det närmaste parallellt med samhällets nya gräns. Den förstnämnda har utdragits även på andra sidan Morjärvsvägen för att utgöra tillfart till nya begravningsplatsen, som ligger omedelbart utanför gränsen väster om Vitvattensvägen. I övrigt har det befintliga lokalgatunätet i huvudsak bibehållits. Det hade ur plansynpunkt varit önskvärt att i större utsträckning sammanslå vissa små kvarter, men gator och ledningar finnas i den centrala delen över allt utlagda, och det synes är en av pietetsskäl försvarligt att i görligaste mån här bibehålla en "gamla stad". Det nya lokalgatunätet inom den inkorporerade delen har gjorts så ekonomiskt som möjligt samt med iakttagande av att ett fåtal korsningar med huvudtrafiklederna skola erhållas.

Öppna platser

Det befintliga torget är relativt litet och har en oregelbunden form. Helst skulle man vilja öka ut torget ned till gamla kustlandsvägen på bekostnad av kvarteret Bilén, men, då här förefinnes ett nytt stenhus i tre våningar, går detta icke för sig. Torget har sålunda fått behålla sin gamla form. Ett nytt större torg har förlagts i anslutning till nya kustlandsvägen, varvid en liten del av kvarteret Vinkelhaken tagits i anspråk.

Ännu ett torg avsett som centralplats för nordöstra delen av

planområdet har inlagts som öppning mot Rammelbergets naturparksområde.

En större parkeringsplats har föreslagits vid idrottsområdets sydvästra sida med anordning för enkelriktad trafik in från och ut till den nordväst om idrottsområdet förbipasserande trafikleden.

I övrigt finnas smärre öppna platser huvudsakligen i oregelbundna gatukorsningar inom planområdet.

Gatu- och
förgårds-
bredder

Nya trafikleders och bostadsgators bredder ha bestämts med hänsyn till avsedd trafikkapacitet. Dessa gatu- och förgårdsbredder finnas angivna å plankartan. Vid befintliga gator bibehålles förutvarande bredder.

För underlättande av fordons framförande i korsningar mellan bostadsgator har kvartershörnen avfasats. Dessa faslinjer avses vara 3 meter i rät vinkel samt längre och kortare i förhållande härtill vid trubbig resp. spetsig vinkel.

Vid svängda gator ha kurvradierna anvisats å plankartan.

Parker och
gatuplanter-
ringar

Samtliga i den gamla planen angivna parker ha i förslaget upptagits som parker eller gatuplanteringar. Vidare ha stora lågt belägna strandområden, vissa bälten för avskiljande av småindustriområden samt andra smärre områden reserverats som parker.

Rammelberget har avsatts som naturpark och en folkpark för nöjestillställningar har föreslagits öster om hamnen.

Kvartersmark
för allmänna
ändamål

Följande områden har reserverats som kvarter för allmänna ändamål: tingshuskvarteret, där tingshus, kommunal förvaltningsbyggnad och häradshäkte ligga samt en del av kvarteret Solen, ett mindre område mellan kvarteren Parken och Krubban å älvbrinken den del av kvarteret Krubban, som upptages av tomt för

barnhem, en del av kvarteret Sippan som reserverats för framtida behov, ett stort område söder om idrottsplatsen för skoländamål samt i samhällets östra del det stora sjukhusområdet för pumpstation samt vid östra gränsen inom samhället fallande delen av tomten för samrealskolan.

Kvartersmark
för småindustri-
ändamål.

För småindustri har 4 st kvarter vid Vitvattensvägen och öster därom reserverats. Dessa ha redan i viss utsträckning tagits i anspråk härför. De ha avskilts från omgivande bostadsbebyggelse medelst parkbälten, så att avståndet till närmaste bostadstomter ingenstädes understiger 50 meter. Någon avdelande zon mellan småindustrin och det närliggande idrottsområdet har ej ansetts nödvändigt.

Mark för hamn-
ändamål

Den nuvarande hamnen utökad med en strandremsa norr om brofästet avsedd till småbåtshamn samt ett kvarter innanför den egentliga hamnen inom vilket magasin och upplagfå anordnas ha reserverats för hamnändamål.

Mark för idrotts-
ändamål

Det befintliga idrottsområdet utökad med bl. a. det lilla, angränsande kvarteret Haren har avsatts för idrotts-, gymnastik- och lekändamål. En stor parkeringsplats har som ovan nämnts förlagts i anslutning till idrottsområdet.

Mark för kyrko-
och begravnings-
ändamål

Ett stort, församlingen och municipet tillhörigt, område i anslutning till kyrkvallen har reserverats för kyrkligt ändamål. Här ligga prästgård och pastorsexpedition och kunna förläggas församlingshem och andra sådana byggnader. Lekplats för barn synes även kunna anordnas på lämpligt ställe inom området. Gamla begravningsplatsen har även undantagits för kyrkligt ändamål. En ny begravningsplats är som ovan nämnts under anläggning utanför municipalgränsen.

Vattenområde

Av Kalix älv har ett cirka 100 meter brett vattenområde längs stranden medtagits i stadsplanen, vilket icke får utfyllas eller överbyggas på annat ställe än där bron över älven går. Denna är avsedd att ombyggas och breddas på sydsidan.

Kvartersmark
för bostads-
ändamål

Inom planområdet ha några särskilda områden för handels-, hotell-, restaurang- och dylika ändamål ej reserverats, utan i stället tillåtas lokaler hörför inom bostadsområdena. Det är icke möjligt att genomföra en på förhand gjord sträng differentiering i så många med bostadsändamål närbesläktade ändamål.

Längs nuvarande huvudgatan, som för framtiden avses bli samhällets förnämsta affärsgata, har slutet byggnadssätt föreslagits för den centrala delen. Även den för Morjärvs och Vitvattensvägarna gemensamma delen, kring gamla torget, vilka tänkas bilda centra är sammanbyggnad tillåten. Vid gamla huvudgatans östligaste del har endast 2 våningars höjd medgivits på grund av gatans ringa bredd och med hänsyn till närliggande allmänna byggnader, som är tvåvåningshus, samt av pietet för kyrkan. Även vid torget vid Rammelberget har två våningar föreskrivits. I övrigt har, där sammanbyggnad medgivits, tillåtits tre våningars höjd. Vid sammanbyggnad få gårdarna i viss utsträckning överbyggas i en våning.

I övrigt har föreslagits fristående bebyggelse, s. k. kopplat byggnadssätt har visat sig vara mindre lämpligt, när det gäller områden, vilka mycket långsamt exploateras, och har därför ej föreslagits.

Å bostadstomternas inre del få i viss utsträckning uthus, garage och andra mindre gårdsbyggnader uppföras.

Beträffande husavstånd, byggnadernas höjd m. m. hänvisas

till de stadsplanebestämmelser, som skola fastställas i samband med planen.

Avlopp

Som tidigare nämnts finns avloppsledningar redan utlagda i den gamla delen. Dessa ledningar samt förslag till avlopp för återstoden av samhället finnas åskådliggjorda på en avloppsplan som bifogas stadsplaneförslaget.

Luleå i april 1944

Bertil Mattsson

P M

rörande kompletterat stadsplaneförslag för Kalix municipal-
samhälle.

rörande kompletterat stadsplaneförslag för Kalix municipalsamhälle.

Sedan byggnadsnämnden anmodat undertecknad planförfattare att komplettera och överarbeta det år 1944 upprättade stadsplaneförslaget för Kalix municipalsamhälle efter det Kungl. Byggnadsstyrelsen på nådig remiss avgivit utlåtande i ärendet, har å plankarta och i stadsplanebestämmelser tillhörande förslaget införts dels genom byggnadsstyrelsens ovan nämnda utlåtande påkallade ändringar och dels vissa andra ändringar föranledda av sedan år 1944 aktualiserade förhållanden för vilka här nedan närmare redogöres.

Genom byggnadsstyrelsens utlåtande påkallade ändringar.

Lokalgata inom Kustvägen. För att erhålla samma bredd å den för fjärrtrafik avsedda delen av Kustvägen framför kvarteren Triangeln och Vinkelhaken som för övriga delar av densamma inom planområdet har en lokalgata inlagts omedelbart norr om Kustvägen längs sagda kvarter. Utfart från tomterna i kvarteret Söräkern till Kustvägen har förhindrats liksom även från Nytorget och platsbildningar nedanför kvarteret Manhem utom för ut- och insläpp av fjärrtrafiken till nämnda öppna platser. I syfte att få en gemensam beteckning för markering av trafikförbud å kartan har en sålunda lydande föreskrift intagits i stadsplanebestämmelserna. "Mellan områden, som åtskiljas av grov streckad linje, får fordonstrafik icke förekomma."

Byggnadsfria zoner vid A-områden. De mellan bebyggelsen inom de med A III och A IV betecknade, för allmänt byggnadsnändamål avsedda områdena och gränserna för de inom samma kvarter belägna bostadsområdena genom byggnadsfria zoner å stadsplanen säkerställda avstånden ha ökats till sådana mått, som uppgå till minst hälften av de för respektive A-områden angivna största hushöjderna.

Av flygförvaltningen disponerat område. Det av flygförvaltningen disponerade området jämte hela området norr om Valhallavägen och öster om Rammelbergstorget och Bergsgatan har föreslagits tills vidare utgå ur stadsplanen emedan det ansetts fördelaktigast ur plansynpunkt, att detta område får omstuderas i samband med en snart förestående stadsplaneläggning av hela det i öster angränsande, nyligen inkorporerade Näsbyområdet för vilket grundkarta för stadsplaneändamål är under upprättande. Valhallavägens sträckning norr om kvarteren Svalan, Tranan och Talgoxen har dock bibehållits inom planområdet, emedan en fortsättning av densamma österut genom Näsbyområdet är avsedd.

Stadsplanebestämmelserna. Hela bestämmelseförslaget har omredigerats till överensstämmelse med de nya normer, som numera tillämpas för stadsplanebestämmelser, och beteckningarna ha även anpassats härtill. Samtliga av byggnadsstyrelsen gjorda påpekanden ifråga om bestämmelserna ha härvid iakttagits och felaktigheter rättats eller ändrats. Rättelser och ändringar framgå bäst vid jämförelse mellan gamla och nya bestämmelseförslagen.

Övriga erinringar. Den senare delen av byggnadsstyrelsens utlåtande berör ej sakfrågor utan förslagets handläggning, som nu får göras om, varför anledning ej förefinnes att här ingå på dessa frågor.

Ändringar föranledda av sedan år 1944 aktualeserade förhållanden.

Gatuhöjder. Sedan förslag till vatten- och avlopp samt anläggande av vissa gator inom samhället uppgjorts, har viss revision av gatuhöjdsystemet gjorts i överensstämmelse med av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid granskning av sagda anläggningsförslag givna anvisningar. BF-områden i kvarteret Manhem. Inom de två sydligaste tomterna å ömse sidor av Åkerströmsgatan i kvarteret Manhem har på vederbörande tomtägares önskan bebyggelseområdena för bostadshus ändrats.

Strandremsa längs älven. Det har ansetts lämpligt ur plansynpunkt att ändra den norr om älvbron tidigare såsom hamnområde föreslagna strandremsan till park (allmän plats).

Byggnadsfria zoner. Vissa byggnadsfria zoner mellan bebyggelseområden för bostadshus, vilka tidigare ej varit fullt 12 meter breda, ha breddats, så ingenstädes i planförslaget förekommer dylika byggnadsfria zoner med mindre bredd än 12 meter.

För att tydligt åskådliggöra samtliga ändringar, som vidtagits å plankartan, bifogas en kopia av det gamla planförslaget å vilken med tusch inritats samtliga ändringar.

Luleå den 15 april 1947.

Bertil Mattsson
arkitekt SAR

FÖRSLAG

till

STADSPLANBESTÄMMELSER

för Kalix Municipalsamhälle.

1 §.

STADSPLANOMRÅDETS ANVÄNDNING.

1 mom. Byggnadskvarter.

- a/ Med A betecknat område får användas endast för allmänt ändamål.
- b/ Med B betecknat område får användas endast för bostäder och därmed samhörigt ändamål och där så prövas lämpligt handel och hantverk samt vad därmed sammanhör.
- c/ Med Jm betecknat område får användas endast för småindustri och andra därmed jämförliga eller samhöriga ändamål av beskaffenhet att icke för inom angränsande områden boende medföra brandfara eller sanitär olägenhet eller eljest störa trevnaden. Bostäder må dock uppföras i den utsträckning som erfordras för respektive anläggningars tillsyn och bevakning.

2 mom. Trafikområde.

Med Th betecknat område får användas endast för hamntrafik och därmed samhörigt ändamål.

3 mom. Rekreations- och idrottsområden.

- a/ Med Rf betecknat område får användas endast för folkparksändamål.
- b/ Med Ri betecknat område får användas endast för idrottsändamål.

4 mom. Kyrkogård /begravningsplats/.

Med K betecknat område får användas endast för kyrkligt ändamål och för begravningsändamål.

5 mom. Park- och kulturresevat.

Med Pn betecknat område skall bevaras som naturpark och får icke bebyggas.

6 mom. Vattenområden.

- a/ Med Vt betecknat område skall utgöra vattenområde, som icke får utfyllas eller överbyggas i annan mån än som kan medgivas för erforderliga trafikbroar.
- b/ Med Vb betecknat område skall utgöra vattenområde, som icke får utfyllas eller överbyggas i annan mån än som kan medgivas för uppförande av mindre bryggor, badhus, båthus eller dylikt.

2 §.

MARK SOM ICKE ELLER I ENDAST MINDRE OMFATTNING FÅR BEBYGGAS.

1 mom.

Med punktprickning betecknad mark får icke bebyggas.

2 mom.

Med korsprickning betecknad mark får bebyggas endast med uthus, garage och dylikt mindre gårdsbyggnad.

3 mom.

Med ringprickning betecknad mark får överbyggas och användas på sätt, som för varje särskilt fall prövas lämpligt.

3 §.

MARK AVSEDD FÖR LEDNINGAR OCH FÖR ALLMÄN TRAFIK.

Å med u betecknat område må icke vidtagas anordningar, som förhindra framdragande eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar.

4 §.

BYGGNADSSÄTT.

1 mom.

Med S betecknat område, får bebyggas endast med hus, som med varandra sammanbyggas, där sammanbyggnad kan ske. Byggnads indragning från grannens tomtgräns må dock medgivas, om detta prövas vara förenligt med ett prydligt och ändamålsenligt bebyggande av kvarteret.

2 mom.

Med F betecknat område får bebyggas endast med hus, som upp-

föras fristående.

5 §.

DEL AV TOMT SOM FÅR BEBYGGAS, BYGGNADS STORLEK OCH ANTAL BYGGNADER.

1 mom.

Å med F betecknat område skall av tomts areal minst tre fjärdedelar lämnas obebyggda.

2 mom.

Å med F.betecknat område får huvudbyggnad icke upptaga större yta än 150 kvadratmeter.

3 mom.

Uthus och annan friliggande gårdbebyggelse får icke upptaga större sammanlagd areal än 80 kvadratmeter för varje tomt. Dock må byggnadsnämnden, så särskilda skäl därtill äro kunna medgiva större planyta, dock ej större än 110 kvadratmeter. I gårdsbyggnad får bostad ej inredas.

6 §.

ANTAL LÄGENHETER.

Å med F betecknat område får byggnad icke innehålla mer än fyra bostadslägenheter.

7 §.

BYGGNADS MATERIAL.

Å med S betecknat område får endast huvudbyggnad med ytterväggar av brandsäker konstruktion uppföras.

8 §.

BYGGNADS LÄGE Å TOMT.

Utän hinder av, vad som stadgas i 79 a §, 1 mom. byggnadsstadgan må, där tomtgräns ligger inom med punktprickning betecknat område av minst 9 meters bredd men närmare dettas gräns än 4,5 meter, byggnad uppföras i områdets gräns eller eljest närmare tomtgränsen än 4,5 meter.

9 §.

FÖNSTER.

Byggnad, som förlägges i gräns mot eller indrages från område betecknat med punktprickning, må mot nämnda område föreses med fönster, oberoende av avstånd till tomtgräns.

10 §.

HUSHÖJD.

1 mom.

Å med A II, A III eller A IV betecknat område får byggnad icke uppföras till större höjd än respektive 8,5, 13,0 och 15,5 meter.

2 mom.

Å med BS II eller BS III betecknat område får byggnad icke uppföras till större höjd än respektive 7,6 och 10,8 meter.

3 mom.

Å med BF, Jm eller Th betecknat område får byggnad icke uppföras till större höjd än 7,6 meter.

4 mom.

Inom med Rf, Ri eller K betecknat område må byggnad uppföras till den höjd, som ändamålet kräver och som byggnadsnämnden med hänsyn till brandfara och andra omständigheter i varje särskilt fall prövar lämplig.

5 mom.

Gårdsplan eller terrassplan som överbyggnad å med ringprickning betecknat mark får icke utan särskilda skäl förläggas högre än 4,5 meter över angränsande gatas eller gators invid tomtens lägsta belägna del.

11 §.

TAKFALL.

Tak får givas en lutning mot horisontalplanet av högst 30°.

12 §.

VÅNINGSAANTAL.

1 mom.

Å med II, III eller IV betecknat område får byggnad uppföras med respektive högst två, tre och fyra våningar.

2 mom.

Å med BF, Jm eller Th betecknat område får byggnad uppföras med högst två våningar.

3 mom.

Å med Rf, Ri eller K betecknat område får byggnad uppföras med det antal våningar, som ändamålet kräver och som av byggnadsnämnden prövas lämpligt.

13 §.

FÖRBUJ MOT FORDONSTRAFIK.

Mellan områden, som åtskiljas av grov streckad linje, får fordonsstrafik icke förekomma.

Luleå i april 1947.

Per Erik Mattsson
arkitekt SAR